

43566

V J E T N I K

Je. Masini
na
galeji.

Lepa in podučenja polna povest
s
pristavkom življenja
Sv. Vincenta Pavlana.

J. Uchovinski
(Tretji natis.)

V Ljubljani.

V založbi in na prodaj pri Janezu Gientini.

030020460

1.

Tri ure od francoskega mesta Tulon na medzemeljskim morju leži mestice Hier z imenom. Če je kje na zemlji kraj, ki zasluži ime raja, je gotovo ta kraj. Na treh stranéh je od hribov obdan, proti morju ga varjejo sterme skale valov morja. In tako leži mestice v mičnim dolu, ki se kakor vert od stvarnikove roke obdelan na vse strani noter do gorà razsprostira. Tu ne vejo, kaj je zima. Tako je, kaker če bi natura tukaj nobeniga počitka ne potrebovala. Kadar je pri nas na slovenskim vse golo in merzlo, kadar sneg in led gore pokrivata in vsak gorke peči iše, cveto ondi pomoranče in žlahtne dišeče cvetlice, in v gostih logovih piblja hladna senca vtrudenemu človeku počitek. Res je, da se včasih poleti iz mnogih jezer, kadar dolgo ne dežuje, megle vale in žugajo prebivavcam nevarnost, kakor če bi prav naš človeka opominjati hotle, da na zemlji nikjer ni popolnega raja; pa takrat piblajo tudi od morja hladne sapice, ktere ne razhlajajo samo silne poletne vročine, temuč razpode tudi vlažne megle čez gore.

Ali bi ne bilo misliti, da tu zgolj srečni ljudje živè? Hud sovražnik človeške sreče: marsiktere bolezni, katerim sta človeški život in duša podver-

žena, se tu ne more izcimiti : zakaj vsi, ki so na životu ali na duhu bolni, pridejo tu sem in odidejo večidel smerti. Pa drug nepremagljiv sovražnik človeške sreče, ki v človeškem sercu prebiva, svojljubnost in posvetnost, je tudi tu svojo mogočnost ohranila, zakaj kjer le ljudje žive, ondi je tudi greh doma in razdera raj, ki nam ga je božja roka zidala.

Kmalo potem ko se je pisalo 1608 je stala na nekim hribu proti severju lesena kočica, prosta in ne prevelika, pa čedna in snažna od zvenej. Pomorančne drevesa so rastle na treh straneh ob nji, in so dajale kot prijeten gojzdič hladno senco prebivavcom, ki so se truda in prizadevanja čez dan oddahniti hotli. Veselje so imeli, zlati sad in modro (plavo) nebo gledati. Ko je sonce v zaton šlo, so se igrali trije otroci med tremi in sedmi leti na toplih in mehkih tleh in star mož s sedimi (sivimi) lasmi je gledal zveselimi očmi starega očeta otročiče, v red deval njih igrače, in jih je miril, ko sta se dva fantka skregala, malo punčico na kolenih zibaje.

Mati teh otrok, kakih dvajset in pet let stara žena, pride k njim z večerjo. Otroci so bili ko cveteče rože in veseli kot mlade ptičice. Stari oče je imel serčno veselje nad njimi. Ali žena ni srečna mati bila? Oh, ni ne bila. Na obličju se ji je bralo, da ji je nekaj serce težilo, kar je bolno dušo razodevalo.

„Mina,“ ji reče stari mož, „tako žalostna si danas! Ali te je moj sin zopet razžalil?“

„Bogu bodi potoženo,“ mu odgovori žena, zjokaje se, „reči moram, da. Tako srečni bi lahko

bili, tako dobro kmetijo imamo, otroci so zdravi in nas rezveseljujejo, in vunder mož še s tem ni zadovoljin. Delo izročuje blapcom in namesti otroke podučevati se klati od jutra do večera, mnogokrat do pozne noči po polju in po gojzdih, tu ima svoje veselje, kadar uboge živali pobija in strelja. Potem pride domu, je nevoljin in goderna, mi ne da prijazne besedice, pogleda uboge otroke komej, ki svoje ročice za njim mole in gre, ko komaj par ur počiva, zopet od doma. Oh, bojim se, da je v hudobno družbo zašel.“

„O ubogi moj zapeljani sin!“ je zdihnil starček. „Lenart je bil sicer dober, vedno je bil veselje in radost moje starosti, in še le dve leti sem ga je ta nesrečna strast, in nedelavno, pušobno življenje v svoje mreže vjelo. Pač prav imaš Mina, ko od hudobne družbe govoriš. Brata Luka in France, s kterima se peča, sta neotesana divja paglovca, kterih nobeno pravšno delo ne veseli in se s potepanjem preživita. Vse mora drugač biti; še nocoj moram z njim govoriti.“

„Oh, govorite, govorite, tast!“ je prosila mlada žena. „Bog Vam to mnogokrat poplačaj, ako nesrečni ženi moža in zapušeni otročičem očeta nazaj pripeljete!“

Mina se je potem v hišo vernila, večerjo za moža in za blapce ter dekle pripraviti. Kmalo po tem pride mlad mož, velik in močan, čverste postave in z zagorelim obličjem iz za ogle.

Dolgo puško je imel čez pleča, dolg nož na strani in kodrast pes je tekel pred njim.

„Dober večer, Lenart.“ ga posdravi stari mož. Sin ga tudi, po godernjavo pozdravi, in je hotel memo njega smukniti. Oh, moj ljubi sin,“

mu reče stari mož, „ali ne znaš svojega očeta prijazno pozdraviti? Ali nočeš svojih otrok viditi?“

„Nevtegnem!“ odgovori Lenart. „Koj, koj moram zopet od hise!“

„Pa kam?“ ga vpraša stari oče. „Soncel že zahaja, potniki išejo prenočiša, delavci gredo s polja, in vsak je zopet med svojimi ljubimi, od katerih so ga opravi dneva ločili, in samo ti ne misliš na to, da moraš tudi v svoji hiši biti in da te žena in otroci viditi žele?“

„Me nič ne potrebujejo!“ odgovori Lenart merzlo. „Sej ste vi tu, če jim je varha treba!“

„Kaj praviš?“ reče stari oče na to, pa bolj s glasom britkega začudenja kakor očitaje. „Ljubi sin, ali misliš, da zamoreš svete dolžnosti, ktere ti je Bog kot možu in očetu naložil, kar tako drugim izročiti? Ali je samo to dolžnost, da samo v sili svoje ljudi braniš? Ali ni mar bolj tvoja dolžnost, zvest gospodar in oče biti? Ali ni tvoja dolžnost, s svojo ženo vse skerbi deliti, s svetom in djanjem pomagati, hišo in kmetijo gospodariti? Ti govoriš od varstva? Kaj misliš s tem? Ali misliš, da nas bi tolovaji in morivci ali divje zverine napadle, zoper ktere bi tvoje otroke in sebe braniti imeli? Prav imaš, ljubi sin; res je, da bi nam varstva treba bilo, toda drugačuega, kakor ti misliš. Jez menim, varstva nebeškiga očeta, kateri svojo vsegamogočno roko nad življem cele rodovine derži; pa pri tem bi bilo tudi dobro, če bi hišni gospodar pri svoji družini bil in bi ž njo prositi, moliti in se zahvaliti pomagal!“

„Ne vem,“ je rekel Lenardo sjezen, „kaj imate danas toliko nad mano grajati!“

„O ne samo danes!“ odgovori starček urno na to, „Že dve leti imam to nad tabo grajati; pa nisim še storil tega, ker nisem — in zakaj bi ne povedal, — ker nisim serca za to imel. Če ti tloraj zdaj rečem, da te je ljubi Bog nevrednega spoznal, te očeta treh otrok storiti, ktere imaš ti rediti in učiti, bi vendar misliti bilo, da bi znal svoje otroke rediti. Očetu pa reči, kaj mu je za otroke storiti, se starega očeta lahko ne stane. To mu da britko pričanje, da njegov sin se ni vreden oče biti!“

„Oče!“ reče Lenard na to divje in skorej z žugajočim obličjem. „Veste, da zamorem veliko prenesti, kar vas zadene; vediti morate pa tudi, ktere so moje hišne pravice!“

„O, dobro vem to!“ je rekel stari oče urno, pa modro in pokojno. „Tvoja hišna pravica je, da zamoreš to svojo lastno hišo zopet podreti, kadar te je volja. Jez pa ne mislim te lesene hiše, temuč tvojo družino. Marsikaj imaš v rokah, s čimur moreš blagor svoje hiše razdreti. Svojo ženo jeziti do smerti, svoje otroke na pot dušne in telesne revšine peljati, svojemu staremu očetu poslednje dni z žalostjo greniti, da bo britkostj umerl. To je tvoja hišna pravica, in če se jo hočeš poslužiti, ne vem za nikogar, kteri bi ti zamogel napotje delati.“

Stari mož je govoril te besede z glasom kteri je globoko serčno žalost razodel; skoraj so mu solze oči zalile. Da bi pa svojo lastno ginjaženost skril, je vzel malo hčerko na ročej, ji je lepe lasčke gladil in jo poljuboval: fantka pa sta stala, eden na levi, drugi na desni strani, žalostno pogledovaje zdaj očeta, zdaj starega očeta, ker sta si pač mislila, da nekaj ni prav.

Lenart je s kislim obrazem pred se gledal in je črnega psa, kateri se mu je približal, z nevoljo od sebe babnil. Gotovo sta se v njem dobri in hudi duh bojevala, in zdelo se je, kakor če bi bil hudi duh močnej. Z nemirnim sercom je stopal sim ter tje, vzame puško s pleč, jo obesi na drevo, vstane naglo, ter reče osorno: „Oče govorite kaj imate zoper mene?“

„To imam zoper tebe, da staro ljubezin opuššaš!“ mu odgovori starček z besedami svetega pisma, v katerim je bil nenavadno podučen. „Kaj so ti storili žena in otroci, da jih zanemarjaš? Kaj ti je storil Bog v nebesih, da njegovo sveto zapoved, katero ti je v serce zapisal, tolikrat prelomiš?“

„Preojstri ste z mano!“ odgovori Lenard kaj pa še daljaj storim. Ali je to kaj tako hudega in gerdega, če grem na lov?“

„Vse je na okoljostih ležeče v katerih se to godi,“ mu odgovori starček s krotkejšim glasom. „Lov ni tvoje delo, in če bi se to le včasih zgodilo, bi imeo tudi malo pomeniti. Pa to potepanje je zdaj tvoja navada postala; tvoje prave opravila zanemarjaš pri tem; pustiš, da hlapci in dekletke gospodarijo, kakor se jim poljubi; mnogokrat te ni več dni in noči damu, ne prašaš ne po ženi ne po otrocih, ki po tebi hrepene, in kadar damu prideš, ne prineseš mirnega duha sabo, temuč nevoljin, preperljiv si in nihče ti ne more vstreči. Tako razderiš tihi mir svojo zveste pridne Mine; svojim lastnim otrokam si ptuj in se devaš ob njih ljubezin, ob njih zaupanje do tebe. Z eno besedo: zavoljo tvojega malovrednega in nevarnega razveseljevanja pozabiš svoje dolžnosti kot mož in oče in kot gospodar, in če,“ je pristavil

starček z milim glasom, „če si po lastnih otrocih skusil, kako nadležen si svojim staršem bil, ako veš, kako sladko je, če se starši svojih otrok veselijo, smem pač tudi reči, da pozabiš ti dolžnosti sinu, in ne pomisliš, kako globoko v serce me more boleti, če te ne vidim po nobeni dobri poti hoditi.

Lenarta je to milo grajanje njegovega življenja globoko v serce speklo. „Nisim mislil tega,“ je rekel. „Nikogar ne bom žalil.“

„Žališ pa vunder, ljubi sin.“ mu je oče arno vgovoril. „Človek tudi greši, če dobro storiti opušča. Narhuje se mi pa zdi, Lenart, da ti neves, v kako nevarni družbi da si. Tvoji tovarši na lovu, oba Lucila in mladi France, ti ne dajajo najholjšega izgleda. Dva njih nista oženjena in stari Lucilov je pa tiran v svoji hiši; s svojo ubogo ženico dela kakor z robinjo in se ne sramuje jo tepsti. Njegova kmetija je skorej na nič prišla in če ne bo kmalo pomoči, bo kmalo vse žalostno končalo. Ljubi sin, ali spoznaš da tudi tebe kaj takega čaka? Ko se tako postopaje vlačiš, se odvadiš vsacega pravega dela; na lovu pridejo malokadaj dobre misli v tvoje serce; taki lovci, kakoršni so tvoji tovarši, so večdel igravci in pijanci in ena dobra misel za drugo zginuje iz njih serc. Z lovom in streljanjem žival se začne in z ubijanjem ljudi se neha, Lenart, moj dragi sin, ali si naenkrat ob vse zaupanje do mene, da mi nič več ne verjameš, ko ti samo vse dobro želim?“

Te očetove besede so globoko v Lenartovo serce segle. Ves skesan je stal pred svojim starim očetom. Vedel ni kam bi svoje oči obernil.

V tla je gledal. Če pa ni kaj tega svojega ške-sanja očitno razodel, ga je samo sramota nazaj držala, v kateri je priča svojih otrok stal, da si ravno še niso mogli vsega umeti, kar se je zgodilo. Tako se sramujejo vsi, kateri svojo krivico, svoj greh spoznajo in obžalujejo. To je božji dihlej dobrega duha, ki gre čez dušo, in stori, da se oči v tla obernejo, To je hip, kateri razloči, ali je sklep poboljšanja močnejši, kakor zatertjeno serce ali ne.

Zali Bog! da se je za Lenarta v njegovo nesrečo razločilo. Njegova žena Mina stopi iz hiše in hiti proti svojemu možu. Kakor prava, ljubezniva žena ga prime za roko ter reče: „Hudobni mož, ali prideš zopet enkrat k svoji Mini? Ali ne maraš ne za mene ne za otroke nič več, ker si nas tako dolgo zapustil?“

Kaj pa so opravile te besede polne ljubezni in dobrih misel? Ko bi trenil, so zginile z Lenartovega obličja znamenja obžalovanja in sramu; serd, jeza in oholost so stopile na njih mesto in so gorele iz njegovih oči.

„Ali to je vajni namen?“ je rekel serdito „Pogovorila sta se le zastrau mene. Svojo dušo hočeta na meni pasti, kakor na ubogim grešniku, ki na kolenih milosti prosi? Da bi vaji!“

In to izgovorivši potegne svojo puško z drevesa, pokliče psa in teče od ondi. Mina, otroci in stari oče so klicali nazaj se jokaje. Nič ni maral za to. Vihraje kot divjak je kmalo v gojzdu zginil.

To je storila svojoljubnost in napuh, ki sta božjega duha premagala. To je že mnogokrat vse revšine in nadloge oslepljenim ljudem prineslo. Ako bi Mina ne bila prišla, ali če bi bila od da-

lječ stala tiho in mirno, — Lenart bi bil pred svojega očeta na kolena padel, se na serce svoje žene vergel in odpušanje prosil ter poboljšanje obljubil. Ko je pa Mina tako nenadomā vmes stopila, mu je, če ravno je iz ljubezni očitala v času, ki si je Lenard sam najhuje očitaval, vgasnil v enim hipu boljši duh in hudoba se ga je zopet polastila in je še več družih hujih hudob sabo pripeljala.

Res je, da bi marsikdo če bi ljudi in njih slabosti bolj poznal, marsiktero zaterjeno in zadržvano serce na pot obžalovanja, pokore in poboljšana pripeljati mogel; in dober namen o nepravim času, očitovanje o nepravim času in tudi nepravočasna priserčnost so že marsikaj poderle, kar je dobra bseda na pravim mestu in o pravim času dobrega storila.

Obžalovanje zgnubljenega sina, ki se je v besedah popolne ponižnosti razdelo: „Nisim vreden, se vašega sina imenovati.“ to obžalovanje je razodevalo res prerajeno serce; zakaj, ako je kdo v Kristusu, je prerajena stvar: Lenart pa še ni poznal Gospoda Kristusa, da si ravno je bil kristjan. In tako je stopil, ko se je poboljševati začel, znova in dosti uraje na pot pogubljenja.

2.

Kako uro popolnoči, ki je prišla po tem za Lenartovo familio tako žalostnim dnevu, je naenkrat nekdo silno zlo, skoraj plašno na hišne vrata poterkal. Mina, ktera ni mogla spati, ker ji je žalost serce razjedala, vstane, steče k vratam ter praša: „Kdo je?“

„Za božjo voljo te prosim, odpri mi!“ odgovori njeni mož. Mina odpre in Lenart prisope bled in žalostin, zapre vrata s takim strahom in tako plašno za sabo, da bi bil kdo misliti mogel, da ga tolovaji pode.

„Kaj ti je, Lenart?“ ga vprasa Mina vsa plašna. Ali te je kaka nesreča zadela? Oh, govori Lenart. Tvoje molčanje, tvoja nepokojnost me bo morila!“

„Mina,“ reče na to mož, „vedno si mi rekla, da me ljubiš. Verjamem ti, pa prepričaj me! Ako bi te kdo prašal, ali sim bil to noč doma, ali boš rekla, da sim bil? — Odgovori!“ je govoril Lenart s plašno hitrostjo, — „ako me resnično ljubiš, ali mi boš storila, česar te prosim?“

Preden se je pa preplašena Mina še zbrihtati mogla. je slišala nekoga priti. Starega očeta je nenavadni hrup zbudil, prišel je ter prašal, kaj da je. Lenart plaue pred njega, pade na kolena ter reče: „Oče, prosim, da mi iz ljubezni kaj storite. Ako imate s svojim sinom še usmiljenje, me rešite in pregovorite mojo ženo, da tudi enako stori!“

„Ne umim te!“ odgovori starček. „Kaj se je le zgodilo? Kaj nama je storiti, da te rešiva? In pred kom? Kdo ti hoče kaj hudega?“

„Oh! usmilite se me!“ je zdihnil Lenart, „Nekega moža sim ubil!“

„Ubijavec! zaupije starček in stopi par stopin od svojega sina nazaj; Mina pa se je glasno zajokala in na stoli omedlela.

„Oče,“ je rekel Lenart dalje, „ne sunite me v najhujo revšino! Ne zaverzite me preden ste me slišali. Vse bodete zvedili, oče, pa zdaj še

ne, — nimam besed za svoje hudodelstvo. Rešite me! Mogoče je, da me ne bodo izsledili. Če me pa izslede, če vas in Mino po meni prašajo, ali hočete reči, da sim to noč doma pri vas bil?“

„K r i v o p r i s e g o, k r i v o p r i č o t i r j a š t e d a j o d n a j u?“ ga praša starček.

„Pred ljudmi, pa ne pred Bogom!“ je pristavil Lenart urno. „Vsako pokoro bom storil, katero mi bode te naložili; ves čas svojega življenja hočem v revšini, v samoti živeti, samo rešite me pred človeško pravico. Oče, Mina! — ali se vam nič ne smili nesrečni Lenart?“

Starček je molčal. Ljubezin in usmiljenje s svojim sinom in strah pred Bogom in njegovo sodbo so se bojevali v njegovim sercu.

„Jez storim to.“ je rekla nazadnje Mina serčno. „Nej poginem jez, če te le morem rešiti, Lenart!“

„Stoj!“ reče starček na to. „Tako urno ne prodaj svojega zveličanja! Ne vem še, kaj storiti! Oba morava pa edina biti, ako hočeva Lenarta rešiti. Nazaj vzemi svojo besedo Mina! Jutro zjutraj se bova posvetovala, zdaj pa prosimo Boga, da nas razsvetli. Pojdi zdaj počivat, moj sin, če ti je mogoče počivati in prosi tudi sam Boga, da tvoje serce vodi in ti pove, kaj ti je storiti!“

Starček je šel potem v svojo spavnico in rekel obema, tudi to storiti.

Zjutraj je bila v mestu govorica, da je bil v bližnjim gozdu neki mož, lovec sosedne grajšine, ubit. Našli so ga v kervi in prinesli v njegovo hišo.

Ker sta Lucilova dva slabo slovela, je ljudstvo kmalo reklo, da sta ga ta dva ali pa da sta vsaj zraven bila. Tudi mladega Franceta so imenovali, Lenartovo ime pri tem izgovoriti, je pa ljudstvo se nekako balo, da si ravno je bilo znano, kako rad in kako mnogokrat je bil v njih družbi. Pa kmalo je moglo ljudstvo molčati, ker je gosposka to govorico v boljše treh natolcovanih obrnila, ker so oba Lucila, kakor tudi Franceta zavoljo preteprov o mraku že zaperli. Lovec pa je mogel še le o polnoči umorjen biti, ker je od enajste ure zvečer doma bil.

Kar se je Lenart domu vernil, ga ni bilo več miru v njegovi hiši. Samo v grehah zastaran hudodelc, kateri je svojo vest popolnoma umoril, se zamore po storjenim hudodelstvu mirno spat vleči; Lenart je bil pa še le začetnik in novinc v hudobnim življenju. Njegova vest ga je strašno terpinčila in ni mu bilo mogoče zaspiti. Mina je celo noč prečula z molitvijo in jokanjem. Prizadevala se je, svojega moža potolažiti in mu serčnost dajati. Stari oče pa je molil in strašni boj prestati imel, ki sta mu ga očetovska ljubezen in strah pred Bogom v sercu delala.

Dan se še ni napočil, ko je prišel v sinovo staničo in mu počojno rekel, mu povedati kaj se je zgodilo, rekoč, da še le potem skleniti more, kaj storiti.

Lenart je začel tedaj pripovedovati: „Zapustil sim vas z nesrečno mislijo, da sta oba sklenila, me ponižati in se mojega ponižanja veseliti. Domišljeval sim si, da nikakor ne živim, da bi me kdo grajati mogel; hud sim bil, oče, da ste ravnali z mano, kakor z majhnim otrokam, še bolj

bud sim bil pa, Mine, ko si z očetom potegnila, ker sim mislil, da boš ravno ti se za mene vlekla. Tako sim vas zapustil ves divjev in zlobin, in ne tajim tudi ne, da sim mislil, se nad vami znositi. Več ur sim lazil po gojzdu. Jasna, mesečna noč je bila. Vse je v miru počivalo, samo v meni je hudoba živila in če bi mi bila kaka žival na streljaj prišla, bi se mi bilo morebiti moje kervoželjno serce razbladilo. Po kervi sim hrepenel. Ali pravični nebeški Bog je hotel, da se je moja hudobija, moja nesreča dopolnila. Sam sim ostal v gojzdu, poln poželenja moriti. Ves nevoljen sim se vergel na mah; vedno bolj me je vprašanje gnalo: „kaj boš storil?“ Kar zaslišim nekoga priti — in kmalo potem stoji grofovski lovec pred mano. Prašal me je oistro, kaj delam tu v grofovim logu in mi je še nekaj rekel. To je storilo, da je moja vroča kri popolnoma zavrela. Zgrabil sim kar svojo pusko, jo napnem, namerim in sprožim v lovca: Padel je v svojo kri na tla — njegovo kri sim videl teči in zdaj je nekaj v meni zaklicalo: Umorivec, ubijavec! — sim lazil s kervavimi rokami po gojzdu, Večkrat me je misel opominjala, se umoriti, pa serčnosti nisim imel; spomnil sim se vas, svojih otročičkov. Oh, ni je večje martre v peklu od moje. Tako sim se tu sim vernil. In zdaj vse veste. Moje življenje je v vaših rokah. Nečem vas prositi mi življenje pustiti. Sit sim ga do gerla. Storite mi, kar ste mi priča Boga storiti dolžni. Zdaj sim bolj pokojin, — in mislim, da bi zdaj lahko umerl, da bi le svoje hudodelstvo izbrisal.“

„Nikdar ne!“ je rekla Mina, se jokaje. „Ne smeš umreti, Lenart! Naj mi Bog, ako njegove milosti ne zaslužim, moje grehe zarajta, jez te bom rešila. Prisežem na zveličanje svoje duše, da ga nisi ti umoril.“

Stari mož je s svojo glavo pomajal in modro rekel: „Mina, ali ti sveta zapoved božja, zveličanje tvoje duše tako malo velja, da si takurno pripravljena, jo darovati?“

„Kaj pa hočete storiti, stari oče?“ ga prašana to žena plašno in trepetaje.

„Resnico govoriti,“ ji odgovori starček pokojno, in oči so mu solzne prihajale. — „Ljubi sin,“ je govoril dalje k Lenartu obrnjen: „jez te ne bom tožil, če me pa sodnija praša, ali si ti umorivec, bom rekel: Ja, ti si. Božja milost je velika in mogočna; vsegamogočni in vsegausmiljeni Bog vodi človeške serca kakor potoke; Bog edini te zamore še rešiti, mi pa ne. Storil bom kar mi bo mogoče; pričal bom za tvoje sicer dobro serce, kolikor bom le mogel; morebiti da bo beseda, prošnja šestdeset let starega moža sodnike omečila; morebiti da se kralj tvoje mladosti usmili. Pa to je božja reč, ne človeška. Lenart, jez zamorem viditi tvojo glavo pasti, da ravno bi mi to smert prineslo, pa krivo ne morem za tebe pričati in svetega pravičnega Boga za pričo laži klicati! Če tudi kot umorivec umerješ — tudi hudodelnik na krizu je našel milosti pri gospodu; potem se bomo v večnosti zopet vidili. Če pa za tebe krivo pričam, sva oba za večno pogubljena.“

Lenart je poslušal te besede z britko žalostjo. „Sej sim vedel,“ je rekel, „da ne bodete dru-

gače storili; sej tudi nič boljšega nisim zaslužil. Ne morem in tudi nečem več živeti. Meni ni mogoče, to strašno breme svoje vesti celo življenje nositi. Umreti hočem, — smert mi bo pokoj dala. Bog se usmili moje žene in mojih otrok!“

Mina je glasno zavpila v svojim obupanju. Na kolena je padla pred starega moža ter rekla: „Oče, usmilite se svojega sina! Usmilite se mene in mojih ubozih otrok. Bog je milostiv in usmiljen; on nam bo naše grehe odpustil.“

„Mina,“ ji reče starček modro, „ti ne veš, kaj govoriš! Ne moti se, Bog ne da s sabo norčevati. Upokoji se zdaj! Še ni tako dalje prišlo; še je sto in sto pot odpertih, ki znajo tvojega moža rešiti; pot pa, na katero ti hočeš iti, nas pelje vse v pogubljenje.“

Zdaj vstane kar naenkrat velik hrup na cesti in kmalo potem stopijo trije sodni hlapci v hišo, ki so glasno po Lenartu prašali. Mina je zgrabila v svojim strahu in obupu svojega moža za roko in ga je hotla v drugo stanico peljati, pa Lenart se je terdo postavil ter rekel: „Nečem biti rešen! zadene nej me serd božja, katero sim na sebe naložil!“

Beriči so priderli v stanico in naravnost na Lenarta.

„Kaj hočete?“ jih vpraša nesrečna žena: „Moj mož je nedolžen! On ni gojzdnika ubil: Prišežem vam pri Bogu in pri vsih svetnikih, da je bil Lenart celo noč doma in ni šel iz hiše!“

Beriči pa so se smejali z merzlim pokojem in eden je rekel: „Žena ne prizadevajte se za stonj. Mertvi sam je govoril in njegovo pričevanje velja več kakor vaše.“

„Mertvi je govoril?“ je rekel Lenart ves prestrašen. Kaj hočete s tem reči?“

„Nič družega,“ je rekel berič, „kakor de ste ga enkrat premalo udarili, da bi največjega pričevavca vašega hudodelstva neškodljivega naredili. Umorjeni se je za malo časa zbrihal, da je mogel sodnji vaše ime povedati. Ali zdaj še živi, ne vem; skoraj da ne več, zakaj vi imate močno pest in terdno roko, Lenart, to mora vsak reči. Pa ubiti se je za dolgo časa dosti prebrihal. Pojdite z nami!“

„Oh gospod Bog!“ je zdihnil zdaj starček in je sklenil svojo roko čes persi: „Vse si dobro naredil. Peklensko terpljenje si iz mojega serca vzela in pot milosti si nam odperla. Gospod Bog zahvalim se Ti!“

Mina pa ni zamogla kaj takega misliti. Na kolena je padla pred beriče, objemala njih noge in prosila za božje usmiljenje, ji milost skazati in ji moža pustiti. „Vzemite mene namest njega,“ je pristavila: „prav za prav sim ga jez umorila. Jez sim Lenarta iz hiše gnala, jez sim jezo v njegovo serce vložila. Jez sama sim vsega kriva. Ako more življenje človeka moritev spraviti, vzemite moje življenje!“

„Vstani, vstani, moja zvesta žena,“ je rekel Lenart in vzdignil nesrečno ženo. „Take ljubezni in zvestosti nisim vreden. Jez moram terpeti, kar sim zaslužil. Moli za mene Boga! On sam zamore vse dobro storiti.“

„Ali mi dovolite,“ je prašal zdaj beriče, „da od svojih otrok slovo vzamem?“

Pervi berič je ogledoval nekaj časa Lenarta, potem pa mu reče: „Pojdite in pridite kmalo nazaj.“

In zdaj je šel Lenart v stanico, kjer so njegovi trije otroci še pokojno in mirno spali in si niso mislili, da svojega očeta morda nikolj več ne bodo vidili. Mina ga je hotla spremiti. Pa rekel ji je ostati in kmalo se je zopet vernil in rekel: „Zdaj sim vse opravil. — Oče,“ se je še k očetu vernil, „ne zaverzite svojega sina. Bog, kateri je vaš, je tudi moj. Blagor mi, da zamorem zdaj to reči, kakor še nikolj nisim mogel. In Mina, obrisi si svoje solze. Vem, da se ne bova nikolj več vidila. Povej otrokam, da sim sel na daljno pot. Ne odtegni mi svoje ljubezni, svojega usmiljenja in zaupaj z mano v Boga.“ Potem se je iztergal iz njenih rok, je objel še enkrat kolena svojega očeta, kateri je svojo slabo roko na glavo svojega sina položil, in ni mogel nič drugega reči, kakor; Bog bodi s tabo in z nami!

In zdaj je zapustil Lenart v sredi beričev svojo hišo, in prišel je kmalo v tamno ječo.

3.

Besede beriča: „Mertvi je govoril,“ so bile resnične. Moža v kervi ležečega so še dosti zgodaj našli in življenja še ni popolnoma izdihnil. Ubogi lovec, kateri je šel samo svojo dolžnost opravljat, je bil od Lenartove puške tako strašno razbit, da je bilo malo upanja, ga rešiti. Posebno globoke rane so vzele zdravniku vse upanje za njegovo ohranjenje. Da si ravno je človeška dolžnost, za rešenje svojega bližnjega vse, kar se da, poskusiti, je bilo tudi še v pravičnosti postave, vse kar je bilo mogoče poskusiti, mu življenje ohraniti, ker se je po življenju

ali smerti raztepenega Lenartova sreča ali nesreča ravnala.

Bog pa je imel milost za nesrečnega moža, kteriga je oholo, kljubljivo in napihnjeno serce na pot pogubljenja zapeljalo. Že tretji dan potem so izgovorili zdravniki za precej gotovo, da bo lovec živ ostal. Ker je bilo pa samo zavoljo tega, ker so ubitega še v pravim času našli, mogoče mu življenje rešiti, je bil Lenart do precej visoke stopnje kazni vreden. Pravda je tekla več mescev, ker je Lenartovi umni zagovorjavec vedno kaj novega našel, kar je kazin zmanjševalo in preiskavo odlagalo. Britek čas nepokoja in strahu za ubožega jetnika, ki med smetjo in življenjem še sreče ni mogel imeti, svoje ljube viditi in z njimi govoriti. Nihče drug ni prišel k njemu kakor star duhovnik, da bi ga v veri podučil in mu tolažbe delal. Toda Lenartovo serce je preveč oterpnilo, kakor da bi ga bil ta pobožni mož mu ogreti mogel. Če bi bil smel Lenartov oče njegov učenik biti, bi bil njegovo slabo dušo gotovo bolj podperal in tudi njemu bi bilo to bolj djalo. Zakaj od tistega nesrečnega dne je starček bolj in bolj hiral. Né da bi bil tožil ali da bi se ne bil potolažiti dal; s tiho in ponižno poterpežljivostjo je terpel holecine svoje duše; Boga je hvalil za pokoro, katero mu je še posledaje dni življenja naklonil; z gorečo ljubeznijo je govoril od svojega sina in tolažil serce svoje pasterke s sladkim upanjem za njo in za njenega moža. Vsim je delil življenje in krepost, samo za sebe ni imel ne življenja ne kreposti. Od dne do dne je bil bliže groba. Bilo je, kakor če bi bila tista nesrečna noč steblo njegovega življenja zlomila.

Vsa drugačna je bila Mina. Ko je prvo bolečino prestala in ko je v božje sveto voljo udana zopet lepših časov upati začela, je čudovito serčna in močna postala. Ker je bila prepričana, da mora poleg svojih maternih dolžnost tudi očetove spolnovati, je še bolj za svoje otroke in za hišo skerbela. Vso srečo, vse zveličanje ji je misel delala, svoje otroke tako rediti in učiti, da bo oče kadar jih bo zopet vidil, kar je zvesto upala, po njih pogledu vse svoje prestano terpljenje pozabil. Uboga žena! Ena je pač zamogla storiti, drugega pa ne. Svoje otroke je mogla za keršanske ljudi zrediti, ali revšini ni mogla oditi.

Pravda je sčasom vse njeno premoženje porzela in ko je bila kenčana, je stala uboga Mina s svojimi otroci in do smerti bolnim starim očetom bosa in brez vse pomoči. Svojo hišo je mogla zapustiti in v ubogo kočjo iti. Da je za svoj život živeža dobila, ji ni bilo drugega storiti, kakor dela iskat ali prosit iti.

Sodba je stekla; Lenart je bil na galejo obsojen za šest let. Ko je stari oče to slisal, je sklenil svoje roke, in rekel: „Gospod Bog! usmili se!“ potem je stisnil svoje oči in jih ni nikolj več odperl. In ko so Lenarta v Masilio peljali, je šel memo pogreba, pri katerim ni bilo več ljudi, kakor tisti, ki so merliča nesli, in duhovnik s cerkovnim fantom.

„Koga nesete pokopat?“ je vprašal: „Staroga Lenarta!“ so odgovorili možje, kateri jetnika niso poznali.

S strašnim pogledim se je ozel Lenart v nebo, pa kmalo so mu solze oči zalile. V pesti je skrtil svoje obličje in šel žalostno jokajoč naprej.

Šteri leta potem je prišel duhovnik v Masilio. Mož srednje starosti je bil, oblečen v prostim miniškim oblačilu, ki je njegovo suho telo pokrivalo. Bledo, vpadeno obličje je razodevalo ali bližnja smert ali pa nasledke nemirnega delavnega življenja, ki poslednjo moč požera, brez da bi kolikaj pokoja privošilo. In to je bilo tudi, zavoljo česar je bil mož tako betežen viditi. Ljubezen, usmiljenje in blagovoljnost mu je sijala iz milih oči. Bil je kakor če bi bil poslan, revšino siromakov in kopernečih na svojo ramo prevzeti in tolažbo in voljnost ter mir v kočje žalosti prinesiti.

Ko je duhovnik v Masilio prišel, je šel koj na breg in prašal po barkah, na katerih so galejci.

„Ali smem uboge jetnike obiskati?“ je vprašal enega čuvajev.

„O smete!“ mu odgovori in z glasom, ki ni ne veselja ne usmiljenja razodeval. „Pazite, častitljivi oče,“ je še pristavil, „če imate kaj denarjev pri sebi, je bolje, da jih zatajite; beračevali bodo pri vas, in če bodete le enemu kaj dali, bodo vsi drugi čez vas šli kakor divje zverine.“

Ne skerbite zato, ljubi prijatel,“ je rekel duhovnik z britkim smebljanjem. „Ako bi denar sam pomagati in olajšati mogel, bi bilo res prazno, če bi jih jez obiškali; zakaj malo denarjev, ki jih imam pri sebi, bi slabo pomagalo. Povejte mi pa, ali morate z mano iti?“

„Ni treba.“ je odgovoril čuvaj kratko in merzlo. Ti gospodje na galeji ne morejo vjiti, vi pa menda tudi ne bodete verig razbili in razsekali.“

In tako je pustil duhovnika samega, ki je zdaj svojo pot od galeje do galeje nastopil. Kak

žalostni pogled! Kamor kolj se je oko ozerlo, je vidilo človeško revšino v njeni najgroznejši velikosti. Jetniki, s težkimi železnimi verigami, k barkam prikovani, z bledimi in žalostnimi obličji so bili živi smerti podobni, ktera življenje zasmehuje. Bili so kakor truma taci, ki so od smerti vstali, kateri so bili po svoji podobi in po svojih težkih delih namenjeni, besede svetega pisma: „Božja volja je, da se vsim pomaga in da vsi resnico spoznajo!“ v zabavljico na božje vladanje sveta, na čez vse usmiljeno ljubezin božjega očeta in na keršanstvo spremeniti.

Več del njih ji svoje dela hvalilo z divjo, ster-moškljubnostjo, znamenjem groznega obupa, strašnega namena, se znositi, ki je le ure osvobodjenja čakal, da bi smert in nesrečo med ljudi zagnali; samo pri nekterih se je v obličju tiha vdanost v njih žalostno osodo spoznati dala; v tla so obrnili svoje oči pred dukovnikom, ko se jim je približal.

Med temi je bil mlad mož, kakih 30 let star, kateri je duhovniku dopadel. Da si ravno se je revšina in težko delo na njegovim vpadenim obličju bralo, je vender posebna ponižnost in potpežljivost iz njega sijala; v njegovih očeh se je svetila mila krotkost, ktera je globoko bolečino in priserčno obžalovanje hudodelstva, ki ga je tu sim pripeljalo, kakor tudi keršansko podverženost pod sramoto, ktero mu je božja modrost naklonila, razodevala. Ja, duhovnik je dobro vidil, kako je na bledih licih galejca solza za solzo tekla in na tla kapala.

Poln usmiljenja z njim stopi duhovnik bliže mladega moža in mu reče: „Ljubi prijatel, zakaj se jokaš? Kaj te žali?“

Jetnik pogleda duhovnika s silno žalostjo in pomaje potem z glavo, kakor če bi bil hotel reči; da mu nič ne more pomagati v njegovi revšini.

„Govori!“ mu reče duhovnik dalje, kakor če bi ga bil prosil. „Morebiti zamorem vunder kaj storiti, ti tvojo žalost olajšati. Ako ti je mogoče z denarji pomagati, jih sicer sam nimam, pa z božjo pomočjo bi dobrotljive prijatle dobil, ki bi ti pomagali. To malo, kar imam pri sebi, je vse tvoje.“

Jetnik je še vedno z britkim smebljanjem glavo majal; nazadnje pa je rekel: „Oh častiljivi gospod, moja revšina se ne da z denarji olajšati ali clo odpraviti. Česar mi je za to žalostno življenje tukaj treba, to imam, in tako malo je, da bi ne bilo treba skerbeti. Kar mi serce teži, to je breme, ki me bo s svojo grozovito težkoto kmalo umorilo; ne morem je dalje nositi!“

Vnovič so se jetniku solze vderle; on čverst, terden mož, je jokal kot otrok.

„Zaupaj mi,“ je govoril duhovnik dalje. „Mor-da bo vunder mogoče, te potolažiti in tvojo revšino olajšati. Sej ni nobeno breme tako veliko in tako težko, da bi vsegamogočni in vsegausmiljeni Bog s svojo sveto besedo ne bil dal olajšanja za to.“

„Ja,“ je rekel jetnik z milim veseljem, „te vaše besede same pričajo resnico vašega govorjenja. Štiri leta šim že tu v tem sramotnim prebivališu; dan na dan nimam nič, kakor najtežeje, najgerje dela; kamor kol se ozrem, ne vidim družega, kakor tovarše v terpljenju, iz katerih ust ne slišim družega, kakor mermranje in kletje. Čuvaji nimajo usmiljenja z nami; za izmečke vsih ljudi nas imaja; ne mislijo pa ne, nas poboljšati ali nam naš žalostni stan olajšati. Nobene prijazne

besede nimajo za nas; kolnejo in zmerjajo nas; žugajo in pretepaajo nas; to je vse, kar od njih zvemo.“ „Gospod,“ je govoril jetnik dalje, „v šterih letih ste vi prvi, kateri po človeško z mano govori, kateri ima usmiljenje in tudi čuti z mano; in to me tako sladko tolaži, da ta tolažba v moji noči žalosti kakor prijazni žark solnca na mojo dušo pade. O, Bog vam poverni, častitljivi gospod. Zdaj, ko vem, da na zemlji še usmiljenje živi, hočem tudi še od nebes usmiljenja upati.“

„Ne pustim te,“ je rekel duhovnik z glasom silne človeške ljubezni: „Bolj odkrit moraš do mene biti; povedati mi moraš, kaj te žali, kaj ti serce teži; morabit da ti morem pomagati.“

„Toraj,“ je rekel jetnik, „spovedati se vam hočem. Ze to, da morem svojo bolečino v dušo položiti ki z mano čuti, me bo potolažilo. Ime mi je Lennart in sim nekoga kmeta v Hierih sin. Ni ga boljšega in bolj jakega moža, kakor so bili moj oče, ki so mi celi čas mojega življenja samo dobre uke dajali in mi tudi izgled Bogu dopadljivega življenja bili. Ali v meni je živel hud dub; ker sim s malopridnicami, Boga pozabljivšimi ljudmi sè pečal, sim se tudi nerednega, postopajočega življenja privadil. Z ene slabe poti na drugo sim zahajal. Ljubezin do žene in otrok je v meni opešala, svoje gospodarstvo sim iz nemar pušal, cele dni in noči sim se klatil, sim živel v groznih hudobijah in grehik kot lovski tat. Na poti sim bil, svoj večni in časni blagor v nič spraviti. V svojo nesrečo sim imel zgubo svojega časnega blagra pred ko sim se bal. terpeti. Moj dobri oče so me enega dne zavolijo mojega grešnega življenja z očetovsko ljubeznijo svarili; serce se mi je začelo topiti, in pred svojega očeta sim že ho-

tel poklekniti in jih odpušanja prositi. Ker pride moja žena; kriva sramota je mojo dušo napolnila; mislil sim, da me hočeta oče in žena izdati; hudoča me je vjela, — ušel sim svaritvam in prošnjam svojih, in serce je kipelo želje, se nad človeštvam zanositi.“

„V gojzd sim pobegnil, ondi naletim na lovca, ki mi je hotel loviti braniti, in pobil sim ga. Mislil sim, da je mrtev, in upal, s krivim pričanjem očeta in žene posvetni kazni se odtegniti; pa mrtvi se je zbudil in je zoper mene pričal. Zaperli so me in po dolgi pravdi za šest let na galeje obsodili. Da si ravno me je ta grozna kazin ponižala in nesrečnega storila, to vunder še nič ni memo druge dvojne nesreče, ki je moje serce in moja vest ob enim času težila. Moja pravda je požerla majhno premoženje, katero mi je pri mojim zanikernim življenju še ostalo, in moja žena in moji trije otroci so prišli v silno revšino. In ko so me iz ječe peljali, sim srečal pogreb svojega očeta; žalost zavoljo mene, zavoljo sramote, ki sim jo njih imenu naredil. jih je umorila!“

Lenart je tu omolčal. Silna bolečina obžalovanja, hudo zbujena vest mu ni dala govoriti.

Duhovnik sam je stal ves ginjen in samo z molčanjam je mogel pokazati, kaj njegovo serce čuti. Ravno pa, ko se je hotel z besedami tolažbe k nesrečnemu Lenartu obrniti, je začel ta zopet govoriti rekoč: „In vunder ta grozni spomin na svoje hude dela ni edina bolečina, ki me danas tare in bolj nesrečnega dela, kakor sim kadaj bil. To jutro sim zvedil, da bodo moja dobra žena, moja zvesta Mina, in moji trije otroci ne samo zavoljo žalosti za mene, ampak tudi iz presilne revšine poginiti mogli.“

„Moja Mina je zavljo dolgoletnega terpljenja in skerbi zbolela in oslabela, da ne more več delati; moji otroci so še premajhni, da bi mogli kaj zaslužiti. Tako čaka moje palica beraska in stradanje, in vse to zavljo mojega prejšnega grešnega življenja.“

„Jez sim umoril svojega očeta, svojo ženo, svoje otroke, razdjal svojo srečo! Oh, če bi bil prost! Morebiti bi še ne bilo prepozno, s svojimi močnimi rokami svoje ljube smerti zavljo stradanja oteti. Oh, gospod, ali imate besedico tolažbe za mene? Obteženemu s kletvijo svojega očeta, svoje žene in svojih otrok mi bo pred sodni stol božji stopiti. Vpitje mojih stradajočih otročičev mi bo tudi poslednjo tolažbo v smerti še vzelo!“

„Ne obupaj, ubogi, nesrečni moj prijatelj!“ ga je tolažil duhovnik. „Bog ima milost in pomoč za vse, zakaj bi je ne imel tudi za tebe! Res je, da si zlo grešil in samo tvoja hudobnost je kriva, da zdaj toliko terpiš. Zdaj ni čas, ti zavljo tega očitati; tudi bi ti nihče ne mogel tvoje krivice bolj občutljivo razložiti, kakor sam; za to verjamem, da ti je žal!“

Oh!“ je rekel Lenart, „kako rad bi najhujšo kazn prevzel, kako rad bi stokrat umrl, če bi mogel s tem ženo in otroke smerti rešiti!“

„Ne, ne umreti!“ reče duhovnik na to. „Prosi mar Boga za prav dolgo življenje, da boš po močosti zopet dobro naredil, kar si budega storil. Ali nisi rekel, Lenart,“ — je govoril duhovnik dalje, — „da moraš še dve leti tu pokoro delati?“

„Ja,“ mu odgovori jetnik, „še dve strašno dolge leti; ta čas znajo moja žena in moji otroci desetkrat poginiti; dve leti, meni dolge, kakor

dve sto let polnih terpljenja in revšine. Ne bom preživel teh dveh let! Kadar bom zvedel, da so moji poverli, me bo obup umoril, — in Bog mi milostiv! — kaj bom po tem počel, sam ne vem.“

„Ne tako vihravo,“ ga je posvaril duhovnik. „Kristjan ne sme nikoli nad božjo pomočjo obupati. Povej mi, ljubi prijatelj, ali smeš kadaj upati, da ti bo kralj milost skazal?“

„Nak,“ odgovori Lenart žalostno: „Vpitje galejca ne pride iz galeje, h kateri je prikovan, in preden po družih prošnja za milost do kralja pride, ne potrebujejo moja žena in moji otroci nobene človeške pomoči več; lakota jih bo do tistega časa umorila.“

Duhovnik je hodil nekaj časa, ves zamišljen, molče sim ter tje; nazadnje obstoji pred jetnikom in mu reče: „Lenart, če bi se kdo našel, ki bi za tebe nastopil, ki bi si dal verigo nakovati in bi tvoje dela opravljal, — ali bi te potem spustili?“

„Koj, koj, gospod,“ je odgovoril Lenart urno in z čudnim svetenjem svojih tamnih oči. Pa kmalo se je zopet stara tamota na njegovo zagorelo obličje vlegla in ves žalosten je pristavil: „Jez neumnež, jez ubogi, ubogi človek! Kako sim mogel le kaj takega misliti! Kje bi se na celi božji zemlji človek našel, kateri bi brez vsake krivice, brez budodelstva, brez sile še sam v tako sramoto, v tako revno, težavno življenje podal? Ni jih toliko denarjev ne blaga, s kterimi bi se dala taka sramota odvagati.“

Duhovni mož že poslednjih besed Lenarta ni slišal; naglo je šel od njega in je ubozemu jetniku, kateri ni vedel, zakaj ga je tako naglo zapustil, veliko žalost naredil. Milo je pogledo-

val za človekoljubom, kateri je bil edini človek, ki je v šterih letih besedico pomilovanja ž njim govoril. V serce ga je bolelo, da je šel ptuji gospod, brez da bi se bil poslovil, brez da bi ga bil blagoslovil, od njega; hvaležin mu je bila vunder iz celega serca za urico časa, katero je njemu daroval.

In kam je šel duhovni? Oficirju se je dal napovedati, kateri je bil čez galejce postavljen in od kterega so mu povedali, da je prijazin gospod.

„Gospod,“ mu reče duhovnik, „ne pozuate me: Vincenci mi je ime, ali če vam morem celo svoje ime povedati, Vincenci Pavlan.“

„Kaj?“ reče oficir s strahom in začudenjem: „Ali vi ste duhovni Vincenci Pavlan? tisti, kateri brez pokoja popotje, da ubogim dobre dela skazuje? kateri v najtamnejši kočice revšine in nesreče zahaja, da tolaži in pomaga? Tisti, kateri je, siromak v posvetnih rečeh, vunder tako neskončno bogat v pomoči za vsacega? Vi ste tisti Vincenci Pavlan, ki je že v Tunisu robske verige nosil?“

„Tisti sim res,“ mo odgovori Vincenci in še pristavi: „da si ravno ne zaslužim, da se tako meni čudite. In vunder mi je ljubo, da me poznate; mojo prošnjo bodete morebiti zato prijazno spolnili.“

„Govorite, častitljivi gospod!“ je rekel oficir. „Kar je v moji moči, bom storil, da vam pokazem, kako zlo vas spoštujem in kako sim vam v imenu ubozega človeštva hvaležin.“

„Med galejci,“ je govoril Vincenci dalje, „imate mladega moža iz Hieri z imenom Lenart. Kaj morete od njega reči?“

„Vse dobro v vsaki reči!“ odgovori oficir. „Lenart je eden tistih malih, kateri pri nas ne pa-

stanejo hudobniši, ampak res boljši. V štirih letih, kar je tu, še ni bilo nobene tožbe čez njega slišati; neutruden je pri delu in voljno dela. Že marsikteremu svojih tovaršev je k boljšemu umu in spoznanju pomagal. Svojo žalostno nesrečo nosi ponižno, kakor redko kdo. Če bi bili vsi galejci taki, kakoršini je Lenart, bi bil jez srečnin človek.“

„Zlahtni gospod,“ je rekel Vincenci dalje, „ne samo vse to dobro, kar mi od nesrečnega Lenarta poveste, ampak tudi vaše prijazno serce mi da serčnost in upanje do moje prošnje. Lenart ima še dve leti dostati. Povedal mi je pa ravno kar, da se njegovim, ker ga ni doma, silno slabo godi in da bodo mogli njegova žena in njegovi otroci lakote umreti, če ne bo kmalo pomoči. Nihče pa tu ne more pomagati, kakor Lenart sam; še je terden in močan in delati hoče. Zaslužil bo toliko, kolikor potrebujejo njegovi za preživež. Zavoljo tega mora pa prost biti. Rekli so mi, da zamore Lenart, koj koj prost biti, če za ostale dve leti kakega namestnika dobi. Ali je to res?“

„Res!“ odgovori oficir. „Postava pripusti koga izpustiti, če se namestnik najde; pa ravno tako bi se nepripustiti znalo; zakaj doslej se še nikolj ni kaj takega zgodilo, in ve se lahko zakaj da ne,“ je pristavil z bridkim smehljanjem.

„Oh, hvala Bogu!“ je rekel Vincenci ginja; „da se ta pot upanje ne bo v nič izšlo. Zlahtni gospod, dobil sem nekoga, kateri hoče Lenartov namestnik biti. Kolikor ga poznam je tisti mož pošten mož, kterege še nobena očitna sramota ni omadeževala. Ali bodete spustili tisto uro Lenarta, ko njegov namestnik pred vas pride?“

„Koj, koj, častitljivi gospod!“ reče oficir z večjim in večjim začudenjem. „Kdo pa je tisti mož, kateri se iz lastne volje v to sramoto pada?“

„Jez sam sim!“ je odgovoril Vincenci pokojno in je rekel potem, ko je vidil, da je hotel oficir svoje neskončno začudenje izgovoriti, dalje: „Ne govorite mi nič vmes, žlahtni gospod. Moj sklep je tako terdin, da ga nič na svetu ovreči ne more. Verjemite mi, kdor je verige v Tunisu pri nevernikih in v najhujši sirovosti našil, ta se ne vstraši dela galejca v Masili in pod tako kersanskim možem, kakor ste vi. Pa pomisliva, da je vsaka minuta, katero tu zgubiva, za ubozega Lenarta bridka večnost.“

„Pa vaša čast?“ vgovori oficir še. „Ali ste pa tudi pomislili, da deset let v robstvu v Tunisu ne odvaga desetega dela sramote, katero veriga galejca v eni sami uri prinese?“

„Moja čast?“ je rekel Vincenci s smehljajem. Ali res mislite, da je moja čast v nevarnosti? Ljudje me bodo sicer zasramovali, pa tudi tega ne bodo storili. Ali me bode te vi zavoljo tega, ko bom verige nosil, manj spoštovali, kakor poprej? Gotovo ne. Prava čast je v vesti Bogu dopadljivega djanja, v spolnovanju dolžnosti do bližnjega. In kaj ste pa dve leti v službi nesrečnega človeštva? Ali ne mora rešeno življenje cele familije tak mir in blagoslov v mojo dušo prinesiti, da se bom sam bolj obilno plačanega čutil, kakor sim zaslužil?“

Oficir je hotel še nekaj vgovarjati, pa Vincenci se je vsemu krepko vbratil in oficirju nazadnje nič družega ni ostalo, kakor kovača poklicati, s tem in z duhovnom na galejo iti, kjer je bil Lenart prikovan.

„Lenart, ti si prost!“ mu je Vincenc na proti klical. „Dobil se je, ki bo tvoj namestnik.“

Ubogi jetnik ni vedel pri čem da je; kakor če bi bil brez uma je prežal molče v te, ki so prišli. Ko mu je pa kovač na oficirjevo povelje res verige odkoval, da so na tla zaropotale, in ko se je prostega čutil, je padel na svoje kolena in se jokal, kakor otrok od neizrečenega veselja. Pa to veselje je imelo kratko biti. V svoje začudenje je vidil, da mašnik roko in nogo tje moli, in kovač grozno kovati začne.

„Za božjo voljo!“ je zaklical Lenart. „Ali vi sami, častljivi gospod? Tega pa ne, nikdar ne! Kakor me prostost neizrečeno srečnega dela, si je vunder nečem tako kupiti. Kovač, prikovaj mi le zopet moje verige.“

„Oj kaj še, ljubi moj prijatelj,“ mu reče Vincenci z veselim smehljanjem, kakor če bi ga kaj veselega pričakovalo. „Jez bom te verige lože nosil, kakor ti. Jez sim sam na svetu, in dolžnosti stanu, v kterega me je Bog poklical, zamorem tudi tukaj splovnovati, in tukaj morda še bolje, kakor kje drugje.“

„Zlahtni, blagodušni mož!“ je rekel Lenart dalje, „kaj vas je primoglo to storiti?“

„Hvaležna ljubezin do gospoda, kteremu služim. In če bi mogel desetkrat za tebe terpeti in umreti, bi še ne bilo nič, prav nič memo tega, kar je naš Gospod Jezus Kristus za nas na svojim križu terpel. Ne mudi se, Lenart. Hiti k svoji ženi, k svojim otrokam. Bog blagoslovi tebe in dela tvojih rok.“

Dolgo še je stal Lenart in ni vedel, kaj bi storil. Ko je serčnost ljubezni do ljudi, ki sama sebe daruje, v Vincencovih očeh vidil, je bil serčen, dar prevzeti, s kterim se je sam Gospodu

in Zveličarju za čas in večnost kupljenega čutil. Objel je mašnikove kolena, kuševal mu roke se glasno jokaje in rekoč: „Gori v bukvah živih bode, ako me Bog ne zaverže, tudi moje ime brali,“ je vstal in odšel. Ko je v svojo kočo prišel, je padel k nogam svoje zveste žene in prijel od nje besede sprave. Pridno in nevtrudljivo je delal in tako svojo ženo in svoje otroke smerti rešil. Zivel je celi čas svojega življenja pošteno in v strahu božjim.

Stari duhovnik Vincenci Pavlan, je preživel cele dve leti na galeji, zvunej zaničevan in zasramovan, v svoji keršanski duši pa svoboden, s krono časti kronan otrok božji. Kar je od svojega djanja na galeji pričakoval, to je obilno dosegel. Učil je jetnike Boga spoznavati in ponižno ljubiti; njih podpornik, učenik, tolažnik je bil, in ko je čes dve leti galejo zapustil, si je labko z mirnim srcem rekel, da je zapušeno, zapeljano, čedo zbral in pasel.

Rojen je bil Vincenci Pavlan leta 1576 na Francozkim. Njegovi starši so bili bogaboječi, ubogi kmetje. Ko je odrastel, je Boga goreče prosil, da bi mu dal njegovo sveto voljo spoznati. Veselje je imel do duhovnega stanu in leta 1600 je novo maša bral. Pet let potem so ga vjeli tolovaji na morja in v Afriko v sužnost odpeljali; prodan je bil in tu človeku, kateri je za voljo gerde želje dobička od katoliške vere odstopel. — Zvesto mu je služil. Njega in njegovo ženo je spreobernal in vsi trije so se v Rim peljali, kjer je več let živel, potem se je pa nazaj na Francozko vernil. Vse njegovo življenje

je bilo le eno dobro djanje. S pomočjo pobožne in bogate žene je ustanovil red ali orden Lazaristov, kateri so ubogim na duši in na telesu stregli. Tudi red usmiljenih sester je on ustanovil. Umerl je v letu 1660, 84 let star in je bil pozneje med svetnike postavljen.

